I. Mátyás királyunk emlékére veretett fémer.

Érdekes emlékéremmel gazdagodott vétel utján a m. n. muzeum éremgyüjteménye. Ez a 0.067-nyi átmérőjü ezüstérem, melyet Rupp érmészeti munkájának II. kötetében, II. Lajos XIII-dik faja utáni jegyzetben, a b. Radvánszky-féle példányból közölt, és Dr. Zipser Keresztély által hozzá beküldött ismertetés nyomán leirt. Amiként ezen ritka érem kétféle korszaknak bélyegét viseli magán, épen úgy látni rajta a pénzverési müvészetnek legszebb virágzását és hanyatlását is. A díszes előlap közepén áll a főczimer, alul kerekített paizsban; jobbra a váltakozó nyolcz pólya, a vörösekkel — melyek mélyedettek és pontozvák — kezdve, balra a koronás, kettősfarkú cseh oroszlán ágaskodik. A belső keretet hét karély képezi, melynek orraiban hármasszirmok, alattuk pedig kapcsokúl csinos diszítmények alkalmazvák, mig a mezőny üresedéseit kacskaringók töltik be. A főczimer fölött a magas zárt birodalmi koronát látjuk, mely Mátyás király más müemlékein is előfordúl, a többi hat karélyban jobbról kezdve áll : *Magyarország* kettős keresztje hármas halmon; nyilt korona; a *Hunyadiak* gyürüt tartó hollója, a *luzsácziai* bika; a sziléziai még akkoriban korona nélküli, és a Morva koronás, de az előbbihez egészen hasonló sasa. — Lépcsőzetes keretvonalok közt ezt olvassuk a külső szélén:

✢ MATHIE ✢ DEI ✢ GRACIA ✢ HVNGARIE ✢ BOHEMIE ✢ ETC ✢ REGIS ✢ MARCHIONIS ✢ MORAVIE ✢ DVCIS ✢ SLESIE ;

A vésetnek, főleg az irásnak éles volta és gyakorlott kézre mutató kivitele, valamint magának a rajznak izlése, ezen pénzbélyeget, a hazai müvészet legjobbjai közé helyezik.

Annál ingatagabb, hanyatlásról tanuskodó a nagy királyunk iránti mély tiszteletről, de kevesebb müvészi tehetségtől származó hátlap. Ennek szövege kezdődik és végződik hármas szirmokkal, a pontokat ötszirmú virágcsák képezik. Szavai ezek: ₁* DOMI * |₂* LITERARVM * ET * |₃* IVSTITIÆ *

CVLTORI * |₄ET * AVTORI * FORIS * SEMPE |₅ R * ET * VBIQvE * INVICTO * VICT * |₆ ORI * DIVO * MATHIAE * HVNGAR |₇ IAE * EĈ * REGI * VOLFGANGVS * GV |₈GLINGER * STIRVS * CIVITATIS |₉ CREMNITIENSIS * PRAEFECTVS |₁₀* VETVS * HOC * M * NOVVM * F * C |₁₁ANNO * A * NATO * SALVATORE |₁₂ * CHRISTO * MILESIMO * QVI |₁₃NGENTISIMO * QVADR |₁₄AGESIMO * SECVN | ₁₅* DO *

Ha a Radvánszky-féle érem *eredeti*, mit Dobóczky szakértőleg constatál, és *ugyanaz* a mienkkel, akkor azt kell mondanunk, hogy Dr. Zipser közlésébe hibák csúsztak be; ha Zipser közlése pontos, akkor az előlapnak, melyen a király cziméből a: DVCIS * SLESIĘ egészen elmaradt, főleg pedig a hátlapnak két különböző bélyege létezett; mert a Radvánszky-félén a 3. sorban IVSTITIE, a 6-ikban MATHIE; 7-ikben (hungar) IE, 9-ben PREFECTVS, mely E-k érmünkön Æ-vel irvák; nálunk az 5-ik sorban az VBIQVE szóban az V a Q-ban áll; Zipser-nél a 7-ik sorban Hungarie után az EĈ = etcetera elmaradt; nála a 8-ik sorban GVGLINGERVS áll, nálunk az VS hiányzik; nála a 10-ben hoc áll, nálunk: HOC, stb. Meglehet, hogy még a sorok beosztása és pontozása — mint a 11-ikben a NATO: is mások; mi, ha csakugyan úgy van, czen érmeket még nevezetesebbekké tenné, mivel igy mindenik számára külön bélyegek készültek volna, melyek közül az irásmód miatt a Radvánszky-félét régibbnek kellene tartanunk.

Hogy a muzeumi példány nem öntvény, nem utánzás, arról tanúskodik a veretnek élcssége és a *bélyegsiklásnak* az irásokon feltünő nyomai. De feltünő még az is, hogy a hátlap kétszeres veretü, mit csak az érmészetileg gyakorlott szem vesz észre. Az elsőd irás t. i. ferdén állott az előlap függélyéhez, miért is — mint a sorok közti vésés és a régi irásnak az első két sor közt és a jobbik oldalon látható nyomaiból következik, uj veret lett szükségessé, miből az előlap bélyegsikamlása is magyaráztatik.

Illető helyről várjuk észrevételeinkre a feleletet, mely értesítendi a szakismerőket, vajjon egy vagy két bélyeg létezett a Guglinger-féle emlékéremhez.

Azt, vajjon GUGLINGER volt-e pénzverdei igazgató is Körmöczbányán? ezen éremből nem lehet kihozni, mert ebben a *város*, nem pedig a *verde* elöljárójának iratik!

Rómer Flóris.

Borsod az őskorban s ujabb kőkori leletei.

Borsodban svele talán az egész magyar alföldön, az ős-kőkorszaknak semmi nyoma eddigelé, és azt hiszem, hogy idevonatkozó leletek ezután sem fognak megörvendeztetni. Nem tudom tisztelt olvasóim osztoznak e nézetemben, midőn ennek okát abban keresem, hogy hajdanta e területet állandólag víz boritá, ugy hogy fölötte majdnem két korszak tünt le nyomtalanul. Elérkezettnek látom az időt, hogy az egykori *alföldi tenger* kérdését, régészeti oldalát tekintve tisztázzuk, s a geologia idevonatkozó adatait fölhasználjuk. Én egy idő óta nem kis figyelemmel tanulmányozám e tételt és talán nem volt egészen sikertelen ebbeli fáradozásom. Tapasztaltam a nagyobb vizmosásoknál, hogy majd alantabb, majd magasabban fekvő rétegeikben az iszap-lerakodások nem hiányoznak, miként többé-kevésbbé nem hiányzanak oly jelenségek sem, melyek egy nagyobb tó vagy tenger egykori létezésének kétségtelen bizonyitékát képezik, mint: kagylók, csigák, halak maradványai vagy kövületei. És ezekben alig van gazdagabb megye Borsodnál.

A Sajó völgyében *Alacska* nevezetes hal-kövületeiről, melyek nagy mennyiségben fordúlnak elő. Mint hallom, egész gyüjteménye van azokból Szathmáry urnak, *zsolczai* lakásán.

A Sajó és Boldva közében eső *Mucson* pedig tengeri kagyló maradványaival kelti fel figyelmünket. Ugyancsak felső Borsodban, *Kurittyánon* is fordultak elő hal-kövületek; erről azonban egészen megbizható tudomásom nincsen.

Ha helyesen értesült Benkő (Topographia Oppidi Miskolcz 1818 41. l.) a *Bükkben* is, annak déli, az egri völgyre néző leereszkedésein fordulnak elő kagyló kövületek és maradványok.